Kronika działalności Muzeum Historycznego Miasta Krakowa w 2009 roku

Uroczyste podpisanie aktu notarialnego o zamianie nieruchomości pomiędzy Gminą Miejską Kraków a Województwem Małopolskim. Akt podpisali: wicemarszałek województwa małopolskiego L. Zegzda i członek zarządu województwa M. Sowa oraz prezydent Krakowa J. Majchrowski (z prawej), 22 października 2009 r.; fot. T. Kalarus

1. Projekty strategiczne

W 2009 roku Muzeum koncentrowało się na realizacji czterech, strategicznych dla instytucji projektów. Były to:

1. Remont konserwatorski i modernizacja Pałacu Krzysztofory przy Rynku Głównym 35
2. Wystawa stała *Kraków – czas okupacji 1939–1945* w Fabryce Emalia Oskara Schindlera przy ulicy Lipowej 4
3. Wystawa stała *Rynek Podziemny* w ramach projektu *Śladem europejskiej tożsamości Krakowa – szlak turystyczny po podziemiach Rynku Głównego*
4. Adaptacja skrzydła szkoły przy ulicy Księcia Józefa 337 na kompleks magazynów zbiorów i pracowni konserwatorskich.

1.1. Remont konserwatorski i modernizacja Pałacu Krzysztofory

W 2009 roku zakończono prace konserwatorskie w przedprożach Pałacu Krzysztofory. Pełny zakres robót wykonano zgodnie z projektem firmy Cempla i Partnerzy Konserwacja Zabytków. Pracownia ta przygotowała projekt ekspozycji przedproży jako wyjątkowego na terenie Krakowa „świadka" średniowiecznej architektury i zabudowy przyrynkowej. Prace ziemne w otoczeniu przedproży rozpoczęto jeszcze w 2007 roku, jednak z powodu uroczystości jubileuszowych zostały one przerwane; na nowo podjęto je w 2008 roku i ukończono 29 września 2009 roku.

Firma Cempla i Partnerzy przygotowała nowy, pełny projekt zamienny remontu całego kompleksu pałacowego przy Rynku Głównym 35 i ulicy Jagiellońskiej 4. Realizację tego projektu umożliwiło ostatecznie porozumienie pomiędzy Gminą Miejską Kraków i Województwem Małopolskim oraz Muzeum Historycznym Miasta Krakowa i Ośrodkiem Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora Cricoteka.

22 października 2009 roku odbyło się uroczyste podpisanie aktu notarialnego przez prezydenta Krakowa Jacka Majchrowskiego oraz wicemarszałka województwa małopolskiego Leszka Zegzdę i członka zarządu Marka Sowę. Na mocy tego aktu części Krzysztoforów, znajdujące się do tej

Prace budowlane przygotowujące do realizacji projektu wystawy Kraków – czas okupacji 1939–1945*, styczeń 2010 r.; fot. W. Sawicz*

Zespół projektowy wystawy stałej przy ulicy Lipowej 4, od lewej: Ł. Czuj, M. Urban, W. Sawicz, 30 grudnia 2008 r.; fot. M. Sawicz

Prace przygotowawcze do realizacji projektu wystawy Kraków – czas okupacji 1939–1945*, M. Urban (na pierwszym planie) i W. Sawicz, 5 lutego 2010 r.; fot. M. Sawicz*

Zbiórka pamiątek dla potrzeb wystawy Kraków – czas okupacji 1939–1945*, od lewej: Urszula Misiak z Pracowni Organizacji Wystaw i Monika Bednarek – kurator wystawy, 29 marca 2010 r.; fot. W. Sawicz*

pory w posiadaniu województwa małopolskiego, stały się własnością gminy. To wydarzenie, będące uwiecznieniem wieloletnich starań dyrekcji MHK, wspieranych przez Radę Muzeum, kierowaną przez prof. Krzysztofa Zamorskiego, a także przedstawicieli wielu krakowskich środowisk potwierdziło możliwość kontynuacji kompleksowego remontu całego zespołu pałacowego i przystosowanie go do współczesnych potrzeb muzealnych.

W październiku 2009 roku rozpoczął się kolejny etap remontu nieruchomości przy ulicy Jagiellońskiej 4, gdzie wykonano prace rozbiórkowe, demontaż instalacji wewnętrznych oraz rozpoczęto wykonywanie nowych instalacji, a także m.in. palowanie fundamentów. Zakończenie prac zaplanowano na marzec 2011 roku.

1.2. Wystawa stała *Kraków – czas okupacji 1939–1945* w Fabryce Emalia Oskara Schindlera

W ciągu roku prowadzono prace nad przygotowaniem projektu wykonawczego aranżacji wystawy *Kraków – czas okupacji 1939–1945*. 11 lutego 2009 roku Rada Programowa Muzeum w Fabryce Emalia Oskara Schindlera, kierowana przez prof. Andrzeja Chwalbę, zaakceptowała scenariusz wystawy stałej *Kraków – czas okupacji 1939–1945*, przygotowany w 2008 roku przez zespół scenariuszowy w składzie: Monika Bednarek, Grzegorz Jeżowski, Edyta Gawron, Katarzyna Zimmerer, Barbara Zbroja, oraz koncepcję plastyczną aranżacji, opracowaną przez zespół plastyczny MHK według pomysłu Michała Urbana i Łukasza Czuja. Pełny projekt techniczny i aranżacyjny wystawy został ukończony w połowie czerwca ubiegłego roku.

Dokumentację projektową przygotowano w pracowni plastycznej Fabryki Emalia Oskara Schindlera, kierowanej przez Wacława Sawicza, którą tworzyli: Michał Urban, Łukasz Czuj i Marzena Sawicz.

Niestety z powodu braku pełnego finansowania, w lipcu Muzeum zmuszone było odstąpić od podpisania umowy z wyłonionym w wyniku przetargu generalnym wykonawcą wystawy. Po przyznaniu dodatkowych środków do dotacji podmiotowej Muzeum, co miało miejsce we wrześniu 2009 roku, wybrano w czwartym kwartale 2009 roku wykonawców poszczególnych części wystawy:

– wykonawcę części budowlano-instalacyjnej – Przedsiębiorstwo Budowlano-Produkcyjne Łęgprzem. sp. z o.o.;
– wykonawcę prezentacji multimedialnych – Agencję Reklamy Eura7;
– dostawcę urządzeń multimedialnych i oświetlenia – Trias SA z Torunia.

Posiedzenie Rady Programowej Muzeum w Fabryce Emalia Oskara Schindlera, wypowiada się S. Dziedzic, dyrektor Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMK, 12 lutego 2009 r.; fot. M. Sawicz

Posiedzenie Rady Programowej w Fabryce Emalia Oskara Schindlera, od lewej: dyrektor Michał Niezabitowski i prof. Andrzej Chwalba, 15 grudnia 2009 r.; fot. W Sawicz

Konferencja prasowa w Fabryce Emalia Oskara Schindlera, od lewej: przewodniczący Rady Programowej prof. A. Chwalba, dyrektor MHK M. Niezabitowski i wicedyrektor MHK J. Salwiński, 13 marca 2009 r.; fot. W. Sawicz

Robocze spotkanie zespołu projektowego wystawy stałej Kraków – czas okupacji 1939–1945 *z dyrekcją MHK, 8 kwietnia 2009 r.; fot. W. Sawicz*

W ostatnich dniach roku wyłoniono wykonawcę prac aranżacyjnych na wystawie. Również w tym przypadku prace powierzono firmie Łęgprzem.

Przez cały rok zespół scenariuszowy pracował nad szczegółami merytorycznymi projektu, m.in. 40 prezentacjami, filmami towarzyszącymi wystawie, wydawnictwami. Prowadzono promocję projektu oraz opracowano wstępnie program edukacyjny nowego oddziału i plan wystaw czasowych w tym miejscu.

15 grudnia Rada Programowa na kolejnym posiedzeniu pozytywnie oceniła działania MHK w zakresie realizacji projektu nowego oddziału w Fabryce Emalia Oskara Schindlera. Ustalono termin otwarcia wystawy w drugim kwartale 2010 roku.

Od połowy roku zespołem projektowym wystawy *Kraków – czas okupacji 1939–1945* kierowała Zuzanna Miśtal (wcześniej Monika Bednarek), a w pracach tego zespołu uczestniczyli, m.in. Anna Marszałek (współpraca przy produkcji filmu dokumentalnego *Lipowa 4*), Tomasz Stachów (udział w przygotowaniu materiałów do prezentacji multimedialnych), Beata Łabno (public relation projektu), Urszula Misiak (współpraca organizacyjna), Andrzej Glanowski (nadzór nad pracami budowlanymi), Monika Suchowiak (promocja projektu) oraz Wojciech Adamczyk i Grzegorz Woźniak (współpraca przy przygotowaniu projektu multimedialnego i informatycznego wystawy). Bezpośredni nadzór nad realizacją projektu od początku jego realizacji, czyli od jesieni 2007 roku, sprawował wicedyrektor Jacek Salwiński.

1.3. Wystawa stała Rynek Podziemny w ramach projektu *Śladem europejskiej tożsamości Krakowa – szlak turystyczny po podziemiach Rynku Głównego*

W realizacji projektu Muzeum *Rynek Podziemny* doszło w 2009 roku do zasadniczego zwrotu. Po wielu miesiącach dyskusji i wstępnych ustaleń ostatecznie głównym inwestorem i organizatorem projektu *Śladem europejskiej tożsamości Krakowa – szlak turystyczny po podziemiach Rynku Głównego* został Zarząd Infrastruktury Komunalnej i Transportu (ZIKiT) w Krakowie. Rozwiązanie to wynikało z zasad finansowania projektu z funduszy Unii Europejskiej. Tym samym Muzeum odpowiadało za przygotowanie dokumentacji merytorycznej wystawy, w tym scenariusza i projektu aranżacji wnętrz, natomiast ZIKiT – jako jednostka organizacyjna Gminy Miejskiej Kraków – stał się instytucją odpowiedzialną za realizację projektu.

Msza weteranów powstania styczniowego, *W. Wodzinowski, 1910 r.; fot. T. Kalarus, nr inw. MHK 6008/III*

Zespół projektowy MHK Rynek Podziemny (kierownik projektu Łukasz Walas, kurator wystawy Elżbieta Firlet) opracował i przekazał 21 lipca 2009 roku ZIKiT-owi dokumentację niezbędną do realizacji projektu wystawy jako zasadniczej części trasy turystycznej w podziemiach Rynku Głównego. Były to:

– koncepcja funkcjonalno-przestrzenna ekspozycji dla trasy turystycznej w podziemiach Rynku Głównego;

– ogólny scenariusz ekspozycji dla trasy turystycznej;

– ogólne wytyczne do wykonania projektów multimedialnego, oświetlenia, instalacji elektrycznej, systemu sygnalizacji włamania i napadu wraz ze zintegrowanym systemem kontroli dostępu, systemu sygnalizacji pożaru oraz telewizji przemysłowej.

Zespół projektowy Rynku Podziemnego opracował także projekt plastyczny ekspozycji (prace prowadzono pod kierunkiem inż. arch. Bartłomieja Wocha), który został przekazany ZIKiT-owi 16 listopada 2009 roku. ZIKiT, na podstawie tej dokumentacji, jako generalny inwestor trasy turystycznej przystąpił, w trybie zgodnym z prawem o zamówieniach publicznych, do wyłonienia wykonawców wystawy w Rynku Podziemnym.

Jednocześnie trwały prace budowlane w podziemiach Rynku Głównego, prowadzone przez konsorcjum firm budowlanych, którego liderem było Przedsiębiorstwo Rewaloryzacji Zabytków SA. Pracownicy Muzeum uczestniczyli w nadzorach nad pracami budowlanymi, reprezentując przyszłego użytkownika podziemi Rynku Głównego.

MHK wykonywało także program rekonstrukcji cyfrowych historycznej zabudowy Rynku (sekcja rekonstrukcji cyfrowych kierowana przez Piotra Opalińskiego) jako element programu ekspozycyjnego oraz przygotowało pierwsze makiety obiektów architektury rynkowej (Pracownia modelarska MHK kierowana przez dr. Roberta Gawła). Ponadto opracowano program edukacyjny dla nowego oddziału MHK (Bartosz Ogórek) oraz przygotowano koncepcję katalogu wystawy w Rynku Podziemnym (kustosz Elżbieta Firlet).

1.4. Projekt wykonawczy adaptacji skrzydła szkoły przy ulicy Księcia Józefa 337 na nowoczesne magazyny zbiorów i pracownie konserwacji MHK

Projekt pod nazwą *Thesaurus Cracoviensis* zakłada wybudowanie magazynów o powierzchni 2200 m kw. wraz z pomieszczeniami użytkowanymi przez pracownie konserwacji MHK. Projekt został przygotowany przez Pracownię Projektową Plan Projekt-Art.

Po ukończeniu inwestycji Muzeum zyska centralny magazyn zbiorów gdzie zostaną pomieszczone wszystkie zbiory muzealne, w tym rozlokowane prowizorycznie w tymczasowych magazynach w szkole przy ulicy Stanisława ze Skalbmierza 7 oraz w magazynie utworzonym w czasowo zamkniętym oddziale teatralnym w Domu Pod Krzyżem (wystawę stałą w tym obiekcie zamknięto w marcu 2008 roku). Do końca czerwca została przygotowana pełna dokumentacja wraz z przedmiarami i kosztorysem. We wrześniu 2008 roku uzyskano także pozwolenie na budowę oraz skierowano wniosek do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego o dofinansowanie tej inwestycji.

Portret Roberta Jahody, *J. Malczewski, 1909 r.; fot. T. Kalarus; nr inw. MHK 6019/III*

2. Zbiory

2.1. Nabytki

Rok 2009 należy uznać za udany, jeśli chodzi o pozyskiwanie obiektów do zbiorów muzealnych. Wartość zakupów wyniosła około 321 tysięcy zł, co było wielkością sporą, jak na możliwości budżetowe MHK. Muzeum pozyskało łącznie 1568 obiektów, w tym 1208 darów, 236 przekazów; zakupiło 81 obiektów.

Do najciekawszych nabytków należy obraz *Msza weteranów powstania styczniowego* autorstwa Wincentego Wodzinowskiego (z 1910 roku), sprzedany Muzeum przez Leszka Wąsa z Bielska-Białej, a także portret introligatora Roberta Jahody, namalowany przez Jacka Malczewskiego w 1909 roku. W tym przypadku sprzedającym był Piotr Kozioł z Warszawy. Oba obrazy były głównymi bohaterami Prezentacji Nabytków MHK, która tradycyjnie odbyła się w sali Fontany Pałacu Krzysztofory w listopadzie 2009 roku.

Innymi zakupami godnymi odnotowania były fotografie pozyskane w trakcie Aukcji Antykwarycznej Rara Avis. Muzeum zakupiło:

album z Okręgowej Wystawy Szkolnej w Krakowie w 1929 roku z 25 fotografiami autorstwa Stanisława Muchy;

dwie fotografie stereoskopowe przedstawiające Muzeum Książąt Czartoryskich i gmach Biblioteki Jagiellońskiej w latach 30. XX wieku;

fotografię portretową Heleny Modrzejewskiej z 1862 roku z atelier Ignacego Stahla;

fotografię Władysława Szafera wśród uczestników wycieczki w Miodobory pod Grzymałowem z około 1913 roku;

fotografię kopca Kościuszki od strony Półwsia Zwierzynieckiego z 1895 roku;

fotografię Bramy Floriańskiej, Walentego Maliszewskiego z lat 80. XIX wieku;

album fotografii ze Szczawnicy autorstwa Awita Szuberta z 1912 roku;

fotografię getta w Krakowie przedstawiającą majątek porzucony przez wypędzonych, z 30 czerwca 1942 roku;

fotografię Zdzisława Jachimeckiego, muzykologa, krytyka muzycznego i teatralnego, kompozytora, z lat 50. XX wieku;

dwie fotografie Amona Götha, komendanta obozu Płaszów przed sądem w Krakowie;

fotografię Janiny Karolewicz-Waydowej z dedykacją dla Hali Baczewskiej, Lwów, 1914 rok;

fotografię profesorów Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, wykonaną przez Stanisława Muchę przed 1929 rokiem;

fotografię obchodów święta 3 maja w 1931 roku w Krakowie, wypuszczenie gołębi pocztowych

fotografię fragmentu ołtarza Wita Stwosza, Walerego Rzewuskiego z lat 60. XIX wieku;

cztery fotografie nieznanego autora przedstawiające budowę kopca Piłsudskiego, sierpień 1935 roku;

fotografię gimnazjalistów przy budowie kopca Piłsudskiego, sierpień 1935 roku;

13 fotografii z życia artystyczno-towarzyskiego krakowskiej ASP w latach 1887–1937, plenery malarskie;

tableau z fotografiami ofiar wybuchu prochu dla powstańców styczniowych w Krakowie przy ulicy Teatralnej 7, 7 sierpnia 1863 roku;

fotografię gen. Jana Zygmunta Skrzyneckiego, Antoniego Weidla, Cieplice, 1859 rok;

pięć fotografii przedstawiających obchody Święta Kawalerii 6 października 1936 roku, Witolda Pikiela;

fotografię egzekucji w Krakowie 26 czerwca i 1 sierpnia 1942 roku.

Muzeum w 2009 roku kontynuowało zakupy fotografii z kolekcji Henryka Hermanowicza. Zakupiono 186 fotografii tego autora z lat 60. XX wieku.

W 2009 roku MHK gromadziło nowe obiekty muzealne pod kątem scenariusza wystawy stałej w nowym oddziale przy ulicy Lipowej 4. Wśród obiektów pozyskanych do tej wystawy znalazł się m.in. talerz porcelanowy ze swastyką i napisem: „Dusseldorf 1939".

Ponadto Muzeum zakupiło portret feldmarszałka Paula Würtza, miedzioryt z drugiej połowy XVIII wieku, oraz medalion *Portret mężczyzny*, sygnowany przez Tadeusza Błotnickiego w Krakowie, odlew wykonał Franciszek Kopaczyński w 1886 roku w Krakowie.

Ważną grupę nowych nabytków Muzeum pozyskało dzięki ofiarności darczyńców. Na tej liście znaleźli się: Michał Niezabitowski, ks. dr hab. Grzegorz Ryś, Boaz Pash, Maria Drost, Jan Wiesław Olesiński, Lucyna Fotomajczyk, Janina Tymińska, Anna Polony, Zofia Kowalska, Janina Lorek, Stanisław Bily, Jan Flasza, Lidia Bogacz-Popiel, Leszek Wajda, Maciej Beiersdorf, Jan Szura, Lidia Żukowska, Franciszka Anioła, prof. dr Adam Zieliński, Allan Rzepka, Maria Bicz-Suknarowska, Wanda Śmiglak-Korombel, Robert Drogoszcz, Karolina Grodziska.

Znaczącą część zbiorów pozyskanych w 2009 roku stanowiły obiekty dokumentujące historię Nowej Huty. Szczególnie liczącym się był przekaz Stowarzyszenia na rzecz Nowej Huty. Stowarzyszenie to powstało w połowie lat 90. XX wieku i jego zasadniczym celem było utworzenie Muzeum Nowej Huty. Zasługą Stowarzyszenia była decyzja o utworzeniu w 2004 roku oddziału Dzieje Nowej Huty. Od kilku lat Stowarzyszenie stopniowo przekazuje do zbiorów nowohuckich MHK obiekty zgromadzone przez lata swojej działalności. Przekaz z 2009 roku zawierał szereg fotografii ilustrujących oficjalne życie polityczne Nowej Huty w okresie PRL-u i funkcjonowanie Kombinatu Metalurgicznego im. Lenina w latach 50. XX wieku.

Muzeum otrzymało przekazy:

prezydenta Krakowa prof. Jacka Majchrowskiego, m.in.: monetę, kopię dukatów z 1915 roku z portretem cesarza Franciszka Józefa, medale z okazji jubileuszu 750. rocznicy lokacji Krakowa na prawie magdeburskim;

Urzędu Miasta Krakowa, m.in. jubileuszową srebrną monetę wydaną z okazji 750. rocznicy lokacji Krakowa, projekty graficzne „Silva Rerum Mural Graffiti" powstałe także z okazji jubileuszu lokacji;

Kancelarii Prezydenta Miasta Krakowa, medal odlany z okazji 70. rocznicy wojny obronnej we wrześniu 1939 roku, według projektu Witolda Cęckiewicza;

Urzędu Skarbowego Kraków-Śródmieście, m.in. banknoty z czasów Generalnego Gubernatorstwa, z lat 1939–1944;

Narodowego Banku Polskiego w Warszawie, monety kolekcjonerskie, emisja z 2008 roku.

2.2. Opracowanie zbiorów

Łącznie opracowano 1704 karty w programie inwentarzowym Musnet (najwięcej w kolekcji Działu Fotografii Krakowskiej oraz w kolekcji harcerskiej). Zreinwentaryzowano 196 obiektów muzealnych. Ponadto wprowadzono do programu Musnet karty 8150 obiektów muzealnych. Celem tych działań, zintensyfikowanych w 2009 roku, było przeniesienie wszystkich kart inwentarzowych do tego programu, z zamierzeniem utworzenia elektronicznej bazy zbiorów MHK. Nadzór nad pracami związanymi z wprowadzeniem i pełnej elektronicznej ewidencji zbiorów muzealnych sprawowali: główny inwentaryzator Muzeum Andrzej Malik oraz kurator Muzeum dr Grażyna Lichończak-Nurek.

Otwarcie wystawy Moja Nowa Huta 1949–2009*, w oddziale MHK Dzieje Nowej Huty; przemawia wicedyrektor MHK J. Salwiński, obok kurator wystawy L.J. Sibila, 24 lutego 2009 r.; fot. R. Korzeniowski*

W 2009 roku przeprowadzono spis kontrolny fotografii z zasobów Działu Fotografii Krakowskiej. Do 31 grudnia opracowywano ostateczne oceny wynikające ze spisu kontrolnego kolekcji fotografii MHK (część pierwsza spisu, część druga kolekcji będzie poddana spisowi kontrolnemu w 2010 roku).

2.3. Digitalizacja

W roku sprawozdawczym przeprowadzono digitalizację 1260 klisz szklanych oraz opracowano założenia strategii digitalizacji zbiorów MHK. Założenia te sformułowała – działająca w ramach Działu Inwentaryzacji – sekcja digitalizacji zbiorów, kierowana przez Wacława Pyzika. Pod koniec roku powołano zespół projektowy digitalizacji zbiorów, kierowany przez kustosza Andrzeja Malika, którego zadaniem było przygotowanie dokumentacji niezbędnej do złożenia wniosku unijnego. Działania tego zespołu zmierzały do takiego opracowania digitalizacji zbiorów, aby wykorzystując środki unijne, zrealizować w okresie 2011–2013 digitalizację tzw. zbiorów 2D, tj kolekcji grafiki, fotografii Działu Fotografii Krakowskiej oraz fotografii teatralnej.

2.4. Wypożyczenia

Dla potrzeb MHK wypożyczono 472 obiekty. Muzeum wypożyczyło wielu instytucjom 750 obiektów z własnych zbiorów.

2.5. Konserwacja

Pracownie konserwacji wykonywały prace przy konserwacji obiektów ze zbiorów MHK, ich przeglądy, a także przygotowywały opinie konserwatorskie:

Pracownia Konserwacji Tkanin: prace przy 32 obiektach oraz 34 przeglądy i opinie;

Pracownia Malarstwa i Rzeźby: prace przy 375 obiektach oraz 48 przeglądów i opinii;

Pracownia Konserwacji Metalu: prace przy 301 obiektach oraz siedem przeglądów;

Pracownia Konserwacji Papieru: prace przy 89 obiektach i 10 przeglądów konserwatorskich;

Pracownia Konserwacji Zegarów: prace przy 6 obiektach oraz sześć przeglądów;

Pracownia Konserwacji Mebli: prace przy 26 obiektach oraz pięć przeglądów;

Pracownia Konserwacji Szopek: prace przy 107 obiektach.

Nowy główny konserwator Muzeum, Anna Per-Żywolewska, przygotowała założenia wieloletniego planu konserwacji kolekcji MHK.

3. Wystawy czasowe

18 maja dyrektor Muzeum Michał Niezabitowski wraz z kustoszem Eugeniuszem Dudą, kuratorem wystawy, odebrali wyróżnienie przyznane ekspozycji *Artyści żydowscy w Krakowie 1873–1939* w konkursie Wydarzenie Muzealne Roku *Sybilla 2009*, w kategorii wystaw artystycznych. Przypomnieć trzeba, że autorką scenariusze tej ekspozycji była dr Natasz Styrna.

Spośród najważniejszych wystaw czasowych MHK zorganizowanych w 2009 roku należy wymienić ekspozycję *Helena Modrzejewska (1840–1909). Z miłości do sztuki*. Wystawa została przygotowana we współpracy z Muzeum Teatralnym w Warszawie oraz Bowers Museum w Santa Ana w Kalifornii.

Otwarcie wystawy szopek krakowskich, dyrektor MHK M. Niezabitowski i kurator wystawy Ł. Olszewski, 6 grudnia 2009 r.; fot. T. Kalarus

W 2009 roku przypadała setna rocznica śmierci Heleny Modrzejewskiej. Z tej okazji Muzeum przygotowało wystawę poświęconą tej znakomitej aktorce scen polskich i amerykańskich. Ideą przewodnią ekspozycji było przypomnienie postaci artystki, która swoją pracą i talentem, pokonując bariery językowe, zdobyła sławę i uznanie publiczności i krytyki teatralnej po obu stronach Oceanu Atlantyckiego. Celem twórców wystawy było przedstawienie miejsc, w których dorastała, jej artystycznej drogi, najważniejszych ról.

Wystawa została podzielona na cztery podstawowe części:

Kraków XIX wieku we wspomnieniach Heleny Modrzejewskiej;

Helena Modrzejewska na tle środowiska teatralnego Krakowa (1865–1869);

Teatralna kariera Heleny Modrzejewskiej: Warszawa – Ameryka – Londyn – Kraków (1869–1903);

kolekcja pamiątek po Helenie Modrzejewskiej z Bowers Museum w Santa Ana w USA.

Zaprezentowano ponad 300 obiektów, pochodzących m.in. ze zbiorów własnych, Muzeum Teatralnego w Warszawie, Muzeum Narodowego w Warszawie, Muzeum Narodowego w Krakowie, Biblioteki Jagiellońskiej, Archiwum Państwowego w Krakowie, Teatru im. Juliusza Słowackiego w Krakowie oraz Bowers Museum.

Wystawa była czynna od 8 kwietnia do 20 września 2009 roku, a następnie została przeniesiona do Muzeum Teatralnego w Warszawie, gdzie była prezentowana publiczności warszawskiej do stycznia 2010 roku.

Autorką scenariusza i kuratorem wystawy była kustosz Małgorzata Palka, z która współpracowała dr Agnieszka Kowalska. Projekt plastyczny ekspozycji, wysoko oceniony przez zwiedzających, przygotowali Alicja i Grzegorz Bilińscy.

Wystawa *Moja Nowa Huta 1949–2009* została zorganizowana z okazji jubileuszu 60-lecia Nowej Huty i otwarta w dwóch odsłonach. Pierwszą część – na osiedlu Słonecznym 16 – udostępniono publiczności od 24 lutego do 6 września 2009 roku (kurator Leszek Sibila), drugą – w wersji plenerowej – zaprezentowano w parku Ratuszowym od 4 czerwca do 31 sierpnia tego roku (kurator Paweł Jagło). Autorem aranżacji plastycznej obu części wystawy był Łukasz Sarnat. Przy tworzeniu scenariusza wystawy współpracowały, specjalizujące się w *oral history*, młode historyczki, absolwentki UJ, Karolina Żłobecka i Joanna Komperda.

Tematem przewodnim obu ekspozycji pomyślanych na jubileusz Nowej Huty była społeczność tej dzielnicy Krakowa. Pierwsza część ekspozycji przedstawiła losy wybranych 12 postaci, druga część była opowieścią o zwyczajnych ludziach z Nowej Huty, ich dzieciństwie, dorastaniu, dorosłości i starości.

Rok 2009 był okresem szczególnego zainteresowania tą częścią miasta. W podsumowaniach obchodów wielu komentatorów wyrażało swoje rozczarowanie jubileuszem, w którym zabrakło znaczących, spektakularnych wydarzeń. Nasze Muzeum przygotowało na jubileusz Nowej Huty, trzy niewielkie ekspozycje, które cieszyły się sporym zainteresowaniem, a wystawę plenerową, zbudowaną, jak już wspomniano, wokół losów zwykłych ludzi, zobaczyło około 15 tysięcy osób. W trakcie tej ekspozycji, ulokowanej w centralnej części Nowej Huty i eksponowanej na ulicy przez prawie cztery miesiące, ukradziono jedną planszę. Zabrał ją ze sobą przechodzień, który rozpoznał siebie na zdjęciu przedstawiającym gromadkę dzieci w nowohuckim przedszkolu. Wystawa plenerowa była sposobem zainteresowania własną przeszłością tych mieszkańców miasta, którzy na co dzień nie docierają na wystawy muzealne.

Uroczyste otwarcie wystawy szopek, dyrektor Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Miasta Krakowa S. Dziedzic w trakcie krojenia „szopkowego" tortu, 6 grudnia 2009 r.; fot. T. Kalarus

Trzecią wystawą jubileuszową w Nowej Hucie była otwarta 23 września kolejna, czwarta już wystaw z cyklu *Zapomniane dziedzictwo Nowej Huty – Ruszcza i Branice*. Kuratorem ekspozycji i całego cyklu była Maria Lempart, z którą współpracował autor aranżacji plastycznej Łukasz Sarnat.

Wystawa prezentowana w oddziale MHK Dzieje Nowej Huty na osiedlu Słonecznym od 16 do 28 lutego 2010 roku, przedstawiała historię dwóch wsi: Ruszy i Branic, będących przez kilkaset lat własnością rodu Gryfitów, i mających wspaniałe karty historii, m.in. przez obecność na tych terenach takich rodów, jak Braniccy, Popielowie czy rodzina Badenich. Wystawa przybliżyła losy właścicieli i mieszkańców wsi, rozwój przestrzenny, ale także najważniejsze zabytki i dziedzictwo tych miejscowości. Ekspozycja została zorganizowana we współpracy z Muzeum Archeologicznym w Krakowie, oddział w Branicach, gdzie przygotowano część wystawy poświęconą archeologii tych terenów Nowej Huty. Kuratorem tej odsłony wystawy był dr Jacek Górski.

Ponadto MHK zorganizowało następujące ekspozycje:

Pałac Krzysztofory

Pokonkursowa wystawa szopek krakowskich

Tradycyjnie w pierwszy czwartek grudnia, który przypadł w 2009 roku 3 grudnia, w godzinach rannych pod pomnikiem Adama Mickiewicza zebrał się tłum osób chcących oglądać szopki krakowskie, przyniesione na 67. *Konkurs szopek krakowskich*, organizowany przez Muzeum Historyczne Miasta Krakowa.

W konkursie wzięło udział 166 szopek, co było liczbą budzącą uznanie, a poziom konkursu jury, kierowane tradycyjnie przez Michała Niezabitowskiego, uznało za bardzo wysoki. W kategorii szopek dużych pierwszą nagrodę otrzymał, podobnie jak w 2008 roku, Leszek Zarzycki, w kategorii szopek średnich, weteran szopkowych konkursów Bronisław Pięcik, w kategorii szopek małych, po raz ósmy z rzędu, Maciej Moszew i wreszcie w kategorii szopek miniaturowych, mistrz miniatur Jan Kirsz.

Wystawę pokonkursową, przygotowaną przez Łukasza Olszewskiego, otwarto uroczyście w niedzielne południe 6 grudnia w sali Fontany Pałacu Krzysztofory. Dodatkową atrakcją otwarcia wystawy, a potem w czasie trwania ekspozycji, były jasełkowe przedstawienia przygotowane i wykonane przez znakomitą krakowską, zwierzyniecką rodzinę Malików.

Wystawę można było oglądać w salach parterowych Pałacu Krzysztofory od 6 grudnia 2009 roku do 28 lutego 2010 roku.

Ekspozycji pokonkursowej towarzyszyła przygotowana w salach piwnic Krzysztoforów wystawa *Dawnych szopek czar*, na której prezentowane były szopki ze zbiorów MHK, pochodzące z lat 60.–90. XX wieku. Ideą wystawy było przypomnienie zwiedzającym kolekcji szopek znajdujących się w magazynach MHK, a także udostępnienie piwnic Krzysztoforów wyremontowanych w roku jubileuszu lokacji Krakowa na prawie magdeburskim i następnie przez dwa kolejne lata nieeksponowanych. Kuratorem tej wystawy był także Łukasz Olszewski.

Kamienica Hipolitów

Patroni i święci Krakowa i Małopolski. Odrodzenie kunsztu haftu figuralnego

Wernisaż wystawy Roman Kochanowski. Monachijczyk z Krakowa*, obok dyrektora MHK M. Niezabitowskiego kurator wystawy Ł. Biały, Kamienica Hipolitów, 29 kwietnia 2009 r.; fot. R. Korzeniowski*

Ekspozycja została zorganizowana przy współpracy Chrześcijańskiego Stowarzyszenia Twórców Sztuki Sakralnej „Ecclesia", działającego pod auspicjami oo. jezuitów w Krakowie. Na wystawie zaprezentowano portrety krakowskich i małopolskich świętych, wykonane techniką haftu figuralnego, którą to trudną sztukę krzewi i propaguje Stowarzyszenie „Ecclesia". Kuratorem ekspozycji była kustosz Anna Buczek, autorką scenariusza Janina Ziętek, a aranżację plastyczną przygotowała Bożena Jarosz. W wernisażu uczestniczył, bardzo zainteresowany jej tematem, ksiądz kardynał Franciszek Macharski. Wystawa czynna była od 4 marca do 13 kwietnia 2009 roku.

Roman Kochanowski. Monachijczyk z Krakowa

Ekspozycja przypomniała sylwetkę i dorobek twórczy zapomnianego krakowskiego malarza żyjącego w latach 1857–1945, a tworzącego głównie w Monachium – Romana Kochanowskiego. Wystawa powstała we współpracy z Muzeum Okręgowym w Suwałkach, Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu oraz Barbarą Lewkowicz-Odojewski, sukcesorką spuścizny po artyście.

Kuratorem tej ekspozycji był Łukasz Biały, aranżację plastyczną przygotowała Bożena Jarosz. Wystawa czynna była od 29 kwietnia do 31 sierpnia 2009 roku.

Od empiru do art déco. Taborety, krzesła, fotele

Była ta druga wystawa z cyklu *Od frontu i od kuchni* – nowego, ale już cieszącego się uznaniem publiczności. W piwnicach Kamienicy Hipolitów zaprezentowano meble z kolekcji Muzeum Historycznego, powstałe w ciągu XIX wieku i w latach 20. XX wieku. Meble dzięki opiece konserwatorskiej Justyny Lisowicz z Pracowni Konserwatorskiej MHK zyskały odpowiedni blask, a dzięki pomysłom kuratora ekspozycji, Agaty Wójcik, odpowiednie tło, którym najczęściej były fotografie i obrazy ukazujące wnętrza krakowskie, wypełnione sprzętami eksponowanymi w wyborze na wystawie.

Autorem aranżacji wystawy był Wojciech Jodłowski z Pracowni Plastycznej MHK. Wystawa była otwarta od 9 września do 25 października 2009 roku.

Stara Synagoga

W oddziale tym przygotowano i udostępniono wystawę czasową *Filary Judaizmu. Biblia, Talmud, literatura rabiniczna*. Ekspozycja ta została otwarta tradycyjnie w trakcie Festiwalu Kultury Żydowskiej.

Jej założeniem było przekazanie podstawowej wiedzy na temat żydowskiej literatury religijnej, z której wywodzi się cała żydowska tradycja. Stąd też tytułowe elementy wystawy: Biblia hebrajska, Talmud i literatura rabiniczna. Autorzy wystawy wykorzystali bogaty zasób księgozbioru Muzeum Historycznego Miasta Krakowa. Wybór druków i rękopisów hebrajskich, opatrzony komentarzami i objaśnieniami oraz wzbogacony wizualizacjami, stworzył interesujący efekt ekspozycyjny, ukierunkowany przede wszystkim na cele edukacyjne.

Ekspozycję przygotował zespół kierowany przez kustosz Elżbietę Długosz, według projektu plastycznego Marty Narockiej. Autorem katalogu wystawy był Eugeniusz Duda. Wystawa czynna była od 28 czerwca do 30 grudnia 2009 roku, a następnie została przedłużona do końca 2010 roku.

Apteka Pod Orłem

Czas zbezczeszczenia. Grafiki Józefa Baua

Ekspozycja została otwarta w 66. rocznicę likwidacji getta krakowskiego, w Dniu Marszu Pamięci.

Ta niewielka wystawa niosła z sobą olbrzymi ładunek emocji i wiedzy o czasach okupacji niemieckiej w Krakowie. Józef Bau – krakowski Żyd, uczeń Państwowego Instytutu Sztuk Plastycznych, który przeszedł drogę z krakowskiego getta, przez obóz Płaszów do Brünnlitz – pozostawił po sobie niezwykłą książkę, świadectwo czasu – *Czas zbezczeszczenia* oraz grafiki odnoszące się do przeżyć autora w okresie II wojny światowej. Grafiki te zawierają elementy specyficznego humoru, co dodało dodatkowego smaku prezentacji prac Baua w takim miejscu pamięci, jakim jest Apteka pod Orłem.

W otwarciu ekspozycji uczestniczyły córki zmarłego w 2002 roku bohatera wystawy, Clila i Hadesa, oraz ambasador Izraela w Polsce David Peleg.

Kuratorem ekspozycji była Anna Pióro, a projekt plastyczny przygotował Wojciech Jodłowski. Wystawa była czynna od 15 marca do 30 października 2009 roku.

Fabryka Emalia Oskara Schindlera

Fabryka Emalia Oskara Schindlera – historia i przyszłość

Ekspozycja ta otworzyła dla publiczności budynek administracyjny dawnej Niemieckiej Fabryki Naczyń Emaliowanych, który po generalnym remoncie Muzeum otrzymało w użytkowanie w listopadzie 2008 roku.

Wystawa składała się z dwóch części: pierwszej, przygotowanej przez Muzeum Inżynierii Miejskiej, w której zaprezentowano w skrócie okupacyjną historię fabryki i postać Oskara Schindlera, oraz drugiej, w której przybliżono zwiedzającym ideę powstającej wystawy stałej *Kraków – czas okupacji 1939–1945*. Ekspozycja była prezentowana w sali wystaw czasowych przy ulicy Lipowej 4 od 15 marca 2009 roku do 17 kwietnia 2010 roku, cieszyła się bardzo dużym zainteresowaniem publiczności, a zwłaszcza zagranicznych turystów.

Wystawę we współpracy z Muzeum Inżynierii Miejskiej przygotowała kustosz Monika Bednarek.

„Aryzacja" Lipska 1933–1945. Wyrugowani, ograbieni, zamordowani

Tę wystawę przygotowano we współpracy z Muzeum Historycznym Miasta Lipska (Stadtgeschichtliches Museum Leipzig) i zespołem projektowym „Aryzacja Lipska", tj. dr Moniką Juliane Gibas, Petrą Knöller (Lipsk) oraz Kornelią Briel z Berlina. Ze strony MHK kuratorem ekspozycji był Paweł Jagło (oddział Ulica Pomorska, od marca 2009 roku kierownik oddziału Dzieje Nowej Huty).

Autorzy ekspozycji podjęli temat tzw. aryzacji Lipska, która w ostateczności doprowadziła do wymordowania żydowskiej społeczności tego miasta. Poprzez przybliżenie losów żydowskich obywateli miasta, ale także mechanizmów, które doprowadziły do tak przerażającego finału, przypomniano temat, który mimo swojej wagi nie był przedmiotem szerszego zainteresowania współczesnej społeczności Niemiec. Pomysł przeniesienia tej wystawy do Krakowa spotkał się z zainteresowaniem MHK, gdyż otwarł nowo powstały oddział przy ulicy Lipowej 4 na dialog z innymi ośrodkami europejskimi w obszarze pamięci o czasach Zagłady.

Ekspozycja była czynna od 30 października do 3 stycznia 2010 roku.

Barbakan

Pokonkursowa wystawa plakatu reklamowego

W Barbakanie otwarto kolejną wystawę w ramach 4. Festiwalu Plakatu Reklamowego, tym razem poświęconą tematowi ekologicznemu – *Ważna jest każda kropla wody.*

Festiwal, którego inicjatorem i organizatorem jest Izba Gospodarcza Reklamy Zewnętrznej ma za cel kształtować i podnosić jakość trudnej sztuki reklamy zewnętrznej, której jesteśmy codziennie odbiorcami, przemierzając ulice naszych miast. Tradycyjnie już Barbakan był miejscem pokazu pokonkursowej wystawy plakatu, która w tym miejscu była eksponowana od 23 kwietnia do 23 maja.

Zwierzyniecki Salon Artystyczny

W 2009 roku w oddziale na Zwierzyńcu przygotowano cykl wystaw we współpracy z Radą Dzielnicy Zwierzyniec i Zwierzynieckim Kołem Przyjaciół Sztuk Wszelkich. Wśród tych ekspozycji na szczególne podkreślenie zasługuje rocznicowa wystawa prac Janiny Berdak, przygotowana na 50-lecie twórczości tej artystki, mocno wpisanej nie tylko w krajobraz dzielnicy, ale po prostu całego Krakowa.

Ostatnia ekspozycja, przygotowana poza planem ekspozycyjnym, której autorem ze strony MHK był Maciej Twaróg, *Panu Generałowi dziękujemy*, otwarła Zwierzyniecki Salon Artystyczny na nową tematykę. Projekt tej wystawy był autorskim pomysłem Bogusława Dąbrowy-Kostki, a celem było przybliżenie współcześnie żyjącym czasów stanu wojennego i historii walki z systemem komunistycznym w latach 80. XX wieku. Czarno-białe, reportażowe fotografie, często wykonywane w pośpiechu, w ukryciu przed aparatem bezpieczeństwa, mają w sobie bezcenny przekaz prawdy o czasach stanu wojennego.

W oddziale przygotowano wystawy:

Pejzaż zwierzyniecki. Wystawa prac dzieci i młodzieży, 8–25 stycznia;

Obrazy. Wystawa autorska Izabeli Kierskiej, 1 lutego – 15 marca;

4 lata po. Wystawa fotograficzna Witolda Pizonia, 29 marca – 26 kwietnia;

Gra kolorów. Wystawa prac Janiny Berdak w 50-lecie pracy twórczej, 9 maja – 13 czerwca;

W blasku słońca. Wystawa zbiorowa artystów Zwierzynieckiego Koła Przyjaciół Sztuk Wszelkich, 28 czerwca – 23 sierpnia.

Kuratorem wszystkich ekspozycji był Jerzy Segda.

Szczęsny Krajewski – malarstwo i grafika, 13 września – 4 października;

To chcę Ci powiedzieć. Wystawa zbiorowa artystów Zwierzynieckiego Koła Przyjaciół Sztuk Wszelkich, 18 października – 15 listopada;

Panu Generałowi dziękujemy. Krakowskie ulice w dekadzie lat 80. XX wieku. Wystawa autorska fotografii Bogusława Dąbrowy-Kostki, 1 grudnia – 17 stycznia 2010 roku.

Kuratorem tych wystaw był Maciej Twaróg.

4. Wystawy stałe

W 2009 roku czynne były:

1. Pałac Krzysztofory, *Z dziejów i kultury Krakowa* – zbrojownia i sala Baltazara Fontany
2. Stara Synagoga, *Z dziejów i kultury Żydów krakowskich*, ulica Szeroka 24 oraz filia oddziału Apteka pod Orłem z wystawą *Apteka w getcie krakowskim*, plac Bohaterów Getta 18
3. Celestat, *Z dziejów Krakowskiego Bractwa Kurkowego*, ulica Lubicz 16
4. Ulica Pomorska, *Kraków w latach 1939–1956* oraz dawne cele gestapo, ulica Pomorska 2
5. Kamienica Hipolitów, *Mieszczański dom*, plac Mariacki 3
6. Dzieje Nowej Huty, program wystaw czasowych, osiedle Słoneczne 16
7. Barbakan, wystawa sezonowa
8. Mury Obronne, wystawa sezonowa
9. Wieża Ratuszowa, wystawy sezonowe

Zamknięty dla zwiedzających był oddział teatralny w Domu Pod Krzyżem, a w kwietniu 2009 roku w Zwierzynieckim Salonie Artystycznym zlikwidowano wystawę stałą *Mieszkanie zwierzynieckie z przełomu XIX i XX wieku*. Opróżnione pomieszczenia tymczasowo zajęły Pracownie Konserwacji MHK, przeniesione na Zwierzyniec w związku z prowadzonymi w Krzysztoforach pracami remontowymi.

W 2009 roku kontynuowano przygotowanie programu zmiany większości wystaw stałych. Wystawy stałe MHK pochodzą często sprzed 20–30 lat. Podjęcie działań zmierzających do przygotowania nowych ekspozycji, odpowiadających potrzebom współczesnych odbiorców, są palącą koniecznością.

W 2009 roku pracowały zespoły projektowe wystaw stałych:

Nowa wystawa stała Dzieje i kultura Krakowa, kurator Janusz Tadeusz Nowak (prace nad koncepcją wystawy);

Nowa wystawa Dzieje teatru krakowskiego, kurator dr Agnieszka Kowalska (prace nad scenariuszem wystawy);

Nowe Muzeum Żydowskie, kurator Eugeniusz Duda (praca nad koncepcją wystawy);

Wystawa stała Między gestapo a NKWD, oddział Ulica Pomorska, kurator Grzegorz Jeżowski (przygotowano wstępny scenariusz ekspozycji);

Nowa aranżacja Wieży Ratuszowej, kurator Michał Grabowski (koncepcja ekspozycji).

Muzeum przystąpiło do opracowania spójnej koncepcji merytoryczno-promocyjnej budowy nowych wystaw stałych, którym mają towarzyszyć nowe programy edukacyjne i wystawiennicze w większości wymienionych oddziałów.

5. Działalność naukowa i wydawnicza

5.1. Wykłady naukowe w Pałacu Krzysztofory

13 stycznia 2009 roku – kustosz Elżbieta Długosz: *Tkanina żydowska w zbiorach polskich*;

17 lutego 2009 roku – kustosz Anna Jodłowiec-Dziedzic: *Strój żydowski*;

10 marca 2009 roku – konserwator Genowefa Zań-Ograbek: Problemy *badawcze Pałacu Krzysztofory w świetle nowych badań*;

12 maja 2009 roku – kustosz Marta Marek: *Kolekcja grafiki w zbiorach MHK*;

16 czerwca 2009 roku – kustosz Małgorzata Palka: *Helena Modrzejewska. Z miłości do sztuki*. wykład i oprowadzenie po wystawie;

20 października 2009 roku – dr Agnieszka Kowalska: *Scenariusz nowej wystawy stałej Dzieje Teatru Krakowskiego*;

17 listopada 2009 roku – starszy kustosz Janusz Tadeusz Nowak: *Zbiory falerystyczne Muzeum Historycznego Miasta Krakowa*;

15 grudnia 2009 roku – kustosz Leszek J. Sybila: *Zbiory artystyczne w kolekcji harcerskiej Muzeum Historycznego*.

5.2. Wydawnictwa

W 2009 roku MHK wydało nieco skromniejszy zestaw wydawnictw w porównaniu do najlepszego okresu 2006–2008, co wynikało z ograniczeń finansowych w budżecie Muzeum. Pomimo to udało się przygotować do druku dwadzieścia kilka interesujących pozycji. Proces wydawniczy nadzorowało Kolegium Wydawnicze kierowane przez dyrektora Michała Niezabitowskiego, w skład którego wchodzili: Anna Biedrzycka, Elżbieta Firlet, Ewa Gaczoł, Grażyna Lichończak-Nurek, Wacław Passowicz, Jacek Salwiński, Joanna Strzyżewska, Maria Zientara.

W 2009 roku ukazały się następujące pozycje wydawnicze:

Moja Nowa Huta. 1949–2009. Praca zbiorowa. Red. Kamil Jurewicz. Kraków 2009. Katalog wystawy, 320 s., format 28,5 x 20,5 cm;

Helena Modrzejewska (1840–1909). Z miłości do sztuki | Helena Modjeska (1840–1909). For the Love of Art. Tłum. HOBBiT Piotr Krasnowolski. Red. nauk. Agnieszka Kowalska. Red. Anna Biedrzycka. Kraków 2009. Książka w języku polskim i angielskim, towarzysząca wystawie, 304 s., format 24 x 32 cm;

Eugeniusz Duda: *Filary Judaizmu. Biblia hebrajska, Talmud, literatura rabiniczna*. Red. Magdalena Fryźlewicz. Kraków 2009. Katalog wystawy, 88 s., format 19 x 22 cm;

Eugeniusz Duda: *Pillars of Judaism. The Hebrew Bible, Talmud and Rabbinic Literature*, Tłum. Maria Piechaczek-Borkowska. Kraków 2009. Katalog wystawy w języku angielskim, 88 s., format 19 x 22 cm;

Maria Lempart, Jacek Górski: *Zapomniane dziedzictwo Nowej Huty – Ruszcza i Branice*. Red. Anna Biedrzycka. Kraków 2009. Folder wystawy, 40 s., format 16,5 x 21,5 cm;

Agata Wójcik: *Od empiru do art déco. Taborety, krzesła, fotele*. Red. Kamil Jurewicz. Kraków 2009. Folder wystawy, s. 40, format 16,5 x 21,5 cm;

Anna Buczek, Janina Ziętek: *Patroni i święci Krakowa i Małopolski. Odrodzenie kunsztu haftu figuralnego*. Red. Magdalena Fryźlewicz. Kraków 2009. Folder wystawy, s.16, format 16,5 x 21,5 cm;

Łukasz Biały: *Roman Kochanowski. Monachijczyk z Krakowa*. Red. Kamil Jurewicz. Kraków 2009. Folder wystawy, 16 s., format 16,5 x 21,5 cm;

Od empiru do art déco. Taborety, krzesła, fotele*, wystawa w piwnicach Kamienicy Hipolitów; fot. Ł. Biały*

Szkice z dziejów Łuczanowic. Praca zbiorowa. Red. Magdalena Fryźlewicz. Kraków 2009. Materiały konferencyjne, 60 s., format 16,5 x 21,5 cm;

Monika Gibas, Petra Knöller, Cornelia Briel, Steffen Held: *„Aryzacja" w Lipsku. Wyrugowani. Ograbieni. Zamordowani. 1933–1945*. Red. Kamil Jurewicz. Kraków 2009. Folder wystawy, 68 s., format 13,5 x 20,5 cm;

Łukasz Olszewski: *Kraków Nativity Scenes*. Tłum. Maria M. Piechaczek-Borkowska. Red. Kamil Jurewicz. Kraków 2009. Folder wystawy, 28 s., format 17 x 24 cm;

Cracovia. Patrimonio dei secoli. Praca zbiorowa. Tłum. Marta Burghardt. Red. nauk. Jan M. Małecki. Kraków 2009. Wydawnictwo albumowe w języku włoskim, 312 s., format 24 x 32 cm;

Łukasz Olszewski: *Lajkonik. Legenda i tradycja*. Red. Magdalena Fryźlewicz. Kraków 2009. Folder, 28 s., format 15 x 21 cm;

Łukasz Olszewski: *The Lajonik. Legend and Tradition*. Tłum. Maria Piechaczek-Borkowska. Kraków 2009. Folder w języku angielskim, 28 s., format 15 x 21 cm;

Witold Turdza: *Kamienica Hipolitów. Przewodnik nie tylko dla dzieci*. Red. Kamil Jurewicz Kraków 2009. Przewodnik po oddziale MHK, 28 s., format 12 x 21 cm;

Anna Pióro: *Apteka pod Orłem*. Red. Kamil Jurewicz. Kraków 2009. Przewodnik po oddziale MHK, 32 s., format 12 x 21 cm;

Anna Pióro: *The Eagle Pharmacy*. Tłum. Maria Piechaczek -Borkowska. Kraków 2009. Przewodnik po oddziale MHK w języku angielskim, 32 s., format 12 x 21 cm;

Anna Marszałek, Mariusz Bembenek: *Wokół placu Inwalidów*. Kraków 2009. Folder, s. 56, format 20 x 25,5 cm;

„Krzysztofory. Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa" 2008, z. 26. Red. Anna Biedrzycka. Rocznik naukowy, 288 s., format 20,7 x 29,5 cm (zeszyt za 2008 rok ukazał się drukiem w pierwszym kwartale 2009 roku);

„Krzysztoforek" nr 2; nr 3; nr 4; nr 5. Red. nacz. Michał Niezabitowski. Red. prowadząca Agnieszka Kutylak-Hapanowicz. Czasopismo dla dzieci, 20 s., format 21 x 25 cm.

5.3. Monografie

W minionym roku trwały prace nad czwartym tomem Biblioteki Krzysztoforskiej. W ramach tej serii wydawniczej przygotowywano opracowanie *Artyści krakowscy w czasie II wojny światowej* oraz równocześnie – *Sztuka krakowska po 1945 roku*. Autorką obu książek jest kustosz Maria Zientara.

Witold Turdza i Janusz Tadeusz Nowak przygotowali tekst drugiego tomu albumu *Skarby krakowskich klasztorów* (pierwszy tom ukazał się w 2000 roku). Publikacja ta podsumowuje cykl wystaw muzealnych prezentowanych w salach wystaw czasowych Pałacu Krzysztofory od początku lat 90. do roku 2007, w którym eksponowano zbiory oo. dominikanów. Tekst opracowania został poddany wnikliwej recenzji specjalistów tematu zrzeszonych w Stowarzyszeniu Historyków Sztuki i ostatecznie zostanie wydany po uwzględnieniu uwag recenzentów.

Ważnym opracowaniem przygotowanym przez zespół autorów (Monika Bednarek, Katarzyna Zimmerer, Edyta Gawron, Grzegorz Jeżowski, Barbara Zbroja, recenzje: prof. Jacek Chrobaczyński, dr Grażyna Lichończak-Nurek, Jacek

Noc Muzeów – kolejka chętnych do zwiedzenia Barbakanu, 15 maja 2009 r.; fot. J. Korzeniowski

Salwiński, redakcja Jolanta Trześniowska) była książka *Kraków – czas okupacji 1939–1945*, towarzysząca wystawie pod tym samym tytułem. Publikacja ta miała na celu przybliżenie efektów prac zespołu scenariuszowego wystawy stałej przy ulicy Lipowej 4, prowadzonych w latach 2007–2009. Autorzy przygotowali kilkanaście esejów omawiających obszernie wszystkie zasadnicze tematy podejmowane w programie wystawy *Kraków – czas okupacji 1939–1945*.

W 2009 roku ukazał się drukiem 26 rocznik naukowy „Krzysztofory", poświęcony podsumowaniu dorobku projektu jubileuszu 750. rocznicy lokacji Krakowa na prawie magdeburskim. Przygotowano i opracowano redakcyjnie także kolejny zeszyt tego czasopisma. Nawiązuje on do 70. rocznicy wybuchu II wojny światowej, stąd duża część artykułów dotyczy historii Krakowa w czasach wojny (zeszyt ukazał się drukiem w pierwszym kwartale 2010 roku).

5.4. Katalogi

Najbardziej zaawansowane były prace nad katalogiem teatraliów Stanisława Wyspiańskiego (Małgorzata Palka, Agnieszka Kowalska).

Ponadto przygotowano katalogi kolekcji:

Zegary domowe w zbiorach MHK, Elżbieta Błażewska;
Portrety królów kurkowych, dr Grażyna Lichończak-Nurek;
Zbiory falerystyczne MHK, Janusz Tadeusz Nowak;
Biżuteria patriotyczna w zbiorach MHK, Danuta Radwan;
Klejnoty królów kurkowych, dr Grażyna Lichończak-Nurek;
Kolekcja kafli, Katarzyna Moskal;
Militaria, broń palna, Aleksandra Radwan;
Malarstwo olejne w zbiorach MHK, Danuta Radwan, Irena Palca;

5.5. Scenariusze nowych wystaw czasowych na lata 2010 i 2011

W 2009 roku opracowywano scenariusze wystaw czasowych na 2010 rok. Były to m.in.:

Pod skrzydłami orła, Kraków 1772–1815, kurator Małgorzata Niechaj;
W 100-lecie harcerstwa, kurator Leszek Sibila;
Wielki Kraków w stulecie rozszerzenia granic miasta, kurator Janusz T. Nowak;
Współczesna architektura sakralna Nowej Huty, kurator Paweł Jagło;
Zapomniane dziedzictwo Nowej Huty – Wadów, kurator Maria Lempart;
Pastele Jana Salamona, kurator Łukasz Biały;
Królestwo pani domu – Kuchnia, kurator Witold Turdza;
Krakowskie kafle i piece, kurator Katarzyna Moskal;
Krakowianki – kobiety w czasach II wojny światowej, kurator Beata Łabno;

Opracowano także wstępny plan wystaw czasowych w 2011 roku, który stanie się podstawą do przygotowania scenariuszy tych ekspozycji w 2010 roku.

6. Kwerendy i udzielanie informacji

Pracownicy Muzeum, działając na zlecenie innych instytucji naukowych, muzeów, indywidualnych badaczy, miłośników Krakowa, studentów, magistrantów, doktorantów, dziennikarzy radia, prasy i telewizji przeprowadzili kwerendy i udzielili odpowiedzi na 443 zapytania dotyczące zbiorów Muzeum oraz tematów odnoszących się do szeroko pojmowanych dziejów i kultury Krakowa.

7. Edukacja i upowszechnianie

7.1. Wydarzenia muzealne

W 2009 roku Muzeum organizowało imprezy od lat wpisane w krajobraz kulturalny Krakowa, takie jak pochód Lajkonika, który odbył się tym razem 18 czerwca (organizacja Łukasz Olszewski i Marta Śmietana) czy przeprowadzony po raz ósmy konkurs o tytuł Małego Króla Kurkowego (finał w Celestacie 30 maja, organizacja Małgorzata Niechaj). To ostatnie wydarzenie ma celu popularyzację wśród najmłodszych mieszkańców Krakowa tradycji Krakowskiego Bractwa Kurkowego, ale także po prostu zachęcenie dzieci do wspólnej zabawy w Muzeum.

Ważną imprezą o charakterze promocyjnym dla naszej instytucji, ale i dla wszystkich muzeów krakowskich była Noc Muzeów. W programie 6. edycji tej imprezy uczestniczyło 10 oddziałów MHK, które zwiedziło ponad 20 000 osób (z 15 na 16 maja). Sporą popularnością cieszył się także Dzień Otwartych Drzwi Muzeów Krakowskich, w którym wzięło udział także 10 oddziałów MHK. Edycja 2009 roku miała hasło przewodnie „Muzea dla swoich darczyńców", a liczba zwiedzających przekroczyła 5000 osób, czyli prawie dwukrotnie więcej niż w 2008 roku. Potwierdziło to atrakcyjność oferty muzealnej przygotowanej na ten dzień.

Tradycyjnie już Dział Edukacji MHK przeprowadził cykl Spotkań rycerskich. W okresie zimowo-wiosennym Spotkania odbywały się w Pałacu Krzysztofory, a w sezonie letnim w Barbakanie. Program realizowany przez Muzeum od 2004 roku, niezmiennie cieszy się popularnością, zwłaszcza w lecie, kiedy w sobotnich spotkaniach z kulturą rycerską w Barbakanie uczestniczyło często kilkaset osób.

Noc Muzeów, wystawa plenerowa na placu Inwalidów, 15 maja 2009 r.; fot. J. Korzeniowski

Trzecią edycję Dnia Pamięci Ofiar Gestapo przygotował oddział Ulica Pomorska (Grzegorz Jeżowski, Tomasz Stachów). Impreza, której misją jest budowanie pamięci o krakowskich ofiarach nazistowskiego systemu zagłady, w 2009 roku była wydarzeniem dwudniowym, składającym się z części oficjalnej, z udziałem m.in. wicewojewody Stanisława Sorysa, i części wykładowo-wspomnieniowej, przeprowadzonej w sali wystawy stałej przy ulicy Pomorskiej 2 (11–12 września).

Muzeum we współpracy z siedmioma krakowskimi muzeami przygotowało V Turniej Piłkarski Muzeów Krakowskich o Puchar Prezydenta Krakowa. Ta sportowa impreza ma na celu integrację środowiska muzealników krakowskich i wspólną zabawę odbywającą się w warunkach piłkarskiego turnieju. 19 września Hala sportowa w Zabierzowie gościła drużyny: Muzeum Narodowego (zwycięzca dwóch ostatnich turniejów), Muzeum Historycznego, Zamku Królewskiego na Wawelu, Muzeum Etnograficznego, Muzeum Inżynierii Miejskiej oraz debiutujące w turnieju Muzeum Żup Krakowskich w Wieliczce i Muzeum AK. Reprezentacja MHK zagrała równie walecznie jak w poprzednich latach, jednak z nieco mniejszym powodzeniem. W pierwszym meczu drużyna MHK zremisowała 0:0 z Żupami Solnymi, w kolejnych meczach uległa Muzeum Etnograficznemu 1:3 (bramka Piotra Salwińskiego), drużynie Wawelu 0:4 i Muzeum Narodowemu 1:3 (bramka Piotra Salwińskiego). W ostatnich meczach pokonaliśmy najpierw Muzeum AK 3:1 (trzy bramki Piotra Salwińskiego), a w ostatnim spotkaniu Inżynierię Miejską 3:1 (dwie bramki Łukasza Białego, jedna Bartosza Ogórka). Ostatecznie nasza drużyna zajęła w turnieju czwarte miejsce.

Drużynę MHK tworzyli: Piotr Salwiński, Michał Salwiński, Łukasz Biały, Michał Dobrzeniecki, Paweł Jagło, Leszek Sibila, Bartosz Ogórek, Grzegorz Jeżowski, Zbigniew Skupień, Piotr Figiela, Wojciech Górny, Michał Niezabitowski i Jacek Salwiński oraz bramkarze: Łukasz Walas i Andrzej Janicki. Opiekunem i dobrym duchem drużyny była Marta Śmietana z Pracowni Organizacji Wystaw.

W meczu finałowym turnieju Muzeum Etnograficzne niespodziewanie, ale zasłużenie pokonało Zamek Królewski.

Oddział MHK w ramach programu Muzeum Rozproszonego Nowej Huty, jako element jubileuszu 60-lecia Nowej Huty zrealizował dwudniową imprezę promocyjno-edukacyjną *Zajrzyj do Huty*, w czasie której zaprezentowano 15 wybranych miejsc w tej części Krakowa, na co dzień często niedostępnych dla krakowian (20–21 maja). Idea tej imprezy wynika z programu Muzeum Rozproszonego Nowej Huty, który zakłada nie tylko promowanie dziedzictwa kulturowego Nowej Huty, ale także aktywizację organizacji społecznych i instytucji działających na obszarze tej części Krakowa, gotowych włączyć się do działań na rzecz ochrony tego dziedzictwa. Program *Zajrzyj do Huty* został opracowany przez Pawła Jagłę i Marię Lempart z oddziału Dzieje Nowej Huty.

Pałac Krzysztofory uczestniczył po raz pierwszy w Nocy Teatrów (z 12 na 13 czerwca). Pretekstem w tym przypadku była wystawa o Helenie Modrzejewskiej. Tej wystawie towarzyszył bogaty program edukacyjny – niedziele teatralne dla dzieci organizowane raz w miesiącu, wykłady oraz panel dyskusyjny *Od Julii do Lady Makbet, czyli aktorek zmagania z Szekspirem*.

Ważną imprezą o charakterze edukacyjno-promocyjnym była *Ta ostatnia niedziela*, zorganizowana 30 sierpnia w Barbakanie, Uczestnicy spotkania w Barbakanie zostali wprowadzeni w klimat Krakowa okresu międzywojennego, a jednocześnie mogli dowiedzieć się o podstawowych założeniach projektu *Kraków – czas okupacji 1939–1945*, realizowanego w Fabryce Emalia Oskara Schindlera.

Muzeum było bardzo aktywne w wydarzeniach, które mają charakter komercyjny, takich jak Targi Książki w Krakowie, Targi Książki Historycznej w Warszawie, Targi Bożonarodzeniowe i Targi Sztuki Ludowej, prezentując tam swoją ofertę wydawniczą i towarów handlowych – pamiątek MHK. Działalność w tym obszarze prowadziła Pracownia Reprodukcji i Sprzedaży, a nasza instytucja tą drogą realizowała także swoje cele promocyjne i wizerunkowe, prezentując się jako instytucja aktywna, szukająca różnych dróg dotarcia do potencjalnych odbiorców swojej oferty kulturalnej.

Wizyta księcia Józefa Poniatowskiego w Pałacu Krzysztofory, inscenizacja historyczna, Dzień Otwartych Drzwi, 22 listopada 2009 r.; fot. T. Kalarus

Spotkanie ze skrybą, warsztaty w Wieży Ratuszowej, Dzień Otwartych Drzwi, 22 listopada 2009 r.; fot. T. Kalarus

7.2. Programy edukacyjne

7.2.1. Muzeomania

W 2009 roku Muzeum realizowało wcześniej wypracowane programy pracy edukacyjnej z dziećmi i młodzieżą szkolną. W tym zakresie najwięcej zajęć przeprowadził oddział nowohucki MHK, którego oferta edukacyjna cieszyła się bardzo dużym zainteresowaniem w kontekście jubileuszu 60-lecia tej dzielnicy Krakowa.

Jednocześnie zaproponowano nową ofertę edukacyjną o nazwie Muzeomania, skierowaną do trzech podstawowych grup odbiorców:

Akademia Małego Odkrywcy – to cykl spotkań w różnych oddziałach Muzeum skierowanych do najmłodszej grupy

Zajęcia dla dzieci w Fabryce Emalia Oskara Schindlera, Dzień Otwartych Drzwi, 22 listopada 2009 r.; fot. T. Kalarus

Spotkanie rycerskie z udziałem Krzysztoforka, Pałac Krzysztofory, sala Fontany, 25 lipca 2009 r.; fot. T. Sztuka

odbiorców, tj. dzieci przedszkolnych i z klas I–II. Cykl uzupełnia program „Krzysztoforek i Dorotka w zaczarowanej krainie rycerzy", adresowany do dzieci w wieku 3–8 lat;

Salon pod Faetonem – cykl wykładów poświęcony zbiorom muzealnym i adresowany do wszystkich zainteresowanych historią i kulturą Krakowa;

Akademia 60+ – spotkania z historią Krakowa organizowane dla seniorów. Wykłady cieszyły się dużą popularnością.

Program Muzeomania będzie w 2010 roku rozwijany i mocno promowany wśród potencjalnych odbiorców.

J. Stokłosa wręcza Puchar Prezydenta Krakowa drużynie Muzeum Etnograficznego w Krakowie, zwycięskiej ekipie V Turnieju Piłkarskiego Muzeów Krakowskich, Zabierzów, 19 września 2009 r.; fot. R. Korzeniowski

7.2.2. Krzysztoforek

Projekt edukacyjny MHK Krzysztoforek w 2009 roku był realizowany przez cyklicznie organizowane różnorodne spotkania z Krzysztoforkiem i Dorotką, poświęcone różnym tematom z historii Krakowa (Lajkonik, Barbakan, legendy Krakowa itd.), w których uczestniczyły najmłodsze dzieci, tj. w wieku od 3 do 8 lat. Jednocześnie w ramach tego projektu wydano cztery kolejne numery czasopisma dla dzieci „Krzysztoforek", który ukazuje się od 2008 roku jako kwartalnik.

7.2.3. Konkursy

MHK uczestniczyło w tradycyjnie organizowanych konkursach *Czy znasz Kraków* – edycja gimnazjalna i licealna (wspólnie z Centrum Młodzieży im. dr. Henryka Jordana), *Od Wandy do Sendzimira* – wspólne z Ośrodkiem Kultury im Norwida, ale także organizowanych od kilku lat, takich jak *Krakusek* – oddział Celestat, *Śladami niepodległości* – wspólnie z III Społecznym Liceum Ogólnokształcącym w Krakowie oraz „Dziennikiem Polskim". Organizowano także konkursy – zabawy o otwartej formule skierowane do odbiorców wystaw *Droga do Watykanu* i *Helena Modrzejewska (1840–1909). Z miłości do sztuki*.

7.2.4. Nowa oferta edukacyjna

Trwały prace nad wypracowaniem oferty edukacyjnej nowo organizowanych oddziałów MHK – w Fabryce Emalia Schindlera, z udziałem metodyków, psychologa i we współpracy z Małopolskim Instytutem Kultury**.** W Pracowni Rynku Podziemnego program edukacyjny dostosowano do możliwości powstającej podziemnej trasy turystycznej.

8. Współpraca międzynarodowa

Delegacja Muzeum z dyrektorem Michałem Niezabitowskim brała udział w konferencji CAMOC w Stambule w dniach 28–30 września, przedstawiając najważniejsze projekty muzealne.

Oddział teatralny, reprezentowany przez dr Agnieszkę Kowalską, uczestniczył we wstępnych przygotowaniach do projektu *Hamlet*, z udziałem m.in. Muzeum Teatralnego w Warszawie i Muzeum Teatralnego w Düsseldorfie.

Oddziały Ulica Pomorska, Apteka pod Orłem i Fabryka Emalia Oskara Schindlera weszły w skład Międzynarodowej Koalicji Miejsc Pamięci z siedzibą Nowym Jorku i rozpoczęły współpracę nad Trasą Pamięci łączącą te trzy obiekty MHK.

18–24 marca delegacja Muzeum (dyrektor Michał Niezabitowski, Klaudia Kaczmarczyk) uczestniczyła w otwarciu Muzeum Tadeusza Kościuszki w Filadelfii, na którą to wystawę MHK wypożyczyło swoje zbiory związane z naczelnikiem insurekcji w 1794 roku.

9. Działalność administracyjna i organizacyjna oraz w sferze zarządzania

W związku z odejściem na emeryturę Wacława Passowicza, wieloletniego wicedyrektora Muzeum ds. naukowych, nastąpiły zmiany w składzie grona dyrekcyjnego MHK.

Ta ostatnia niedziela*, impreza w Barbakanie promująca projekt muzeum w Fabryce Emalia Oskara Schindlera, 30 sierpnia 2009 r.; fot. W. Sawicz*

1 czerwca 2009 roku stanowisko zastępcy dyrektora ds. naukowych objął Jacek Salwiński, od roku 2004 roku zastępca dyrektora ds. organizacji działalności podstawowej.

1 czerwca na stanowisko zastępcy dyrektora ds. organizacyjnych została powołana Anna Śliwa-Suchowiak, która od 2004 roku pełniła funkcję głównego konserwatora Muzeum.

Wreszcie podjęto decyzję o wzmocnieniu zarządzania inwestycjami MHK. W tym obszarze przez ostatnie lata Muzeum podejmowało wiele skomplikowanych działań, a plany dalszego rozwoju instytucji uświadomiły konieczność rozwoju pionu techniczno-inwestycyjnego instytucji. Po przeprowadzonym konkursie na stanowisko zastępcy dyrektora ds. techniczno-administracyjnych zatrudniono mgr. inż. Adama Świerza (od 1 sierpnia 2009 roku).

Muzeum prowadziło bieżące remonty w swoich oddziałach. W Kamienicy Hipolitów i Wieży Ratuszowej prowadzone były prace konserwatorskie, finansowane ze środków Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa.

Zakończono działania związane w przejęciem w użytkowanie odcinka Murów Obronnych, od baszty Pasamoników do Arsenału, oraz obiektu przy ulicy Królowej Jadwigi 41 (użytkowanie na 30 lat).

W obszarze informatyzacji Muzeum rozbudowywano system zarządzania informacją Linfo Lotus (m.in. moduł umów), uruchomiono własny serwer pocztowy, rozbudowano stronę internetową MHK „Nasze Sprawy" oraz usprawniono działanie wewnętrznej sieci informatycznej.

W obszarze zarządzania instytucją dokonano aktualizacji strategii Muzeum na lata 2006–2013. Prowadzono prace w zakresie opisów komórek organizacyjnych i opisów stanowisk.

Ważną częścią prac było przygotowanie księgi procedur MHK, opracowano i wdrożono: procedurę organizacji wystaw czasowych; procedurę realizacji projektów inwestycyjnych; procedurę zachowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa.

Utrudnieniem w bieżącej pracy były ciągłe przemieszczania działów wynikające z prowadzonych prac modernizacyjnych w Pałacu Krzysztofory. Remont Krzysztoforów wymusił dyslokację działów do Kamienicy Hipolitów, Domu Pod Krzyżem, Fabryki Emalia i tymczasowego magazynu muzealnego przy ulicy Stanisława ze Skalbmierza. Przemieszczenia i rozproszenie pracowników wpływało negatywnie na komfort pracy muzealnej.

W 2009 roku MHK zawarło 650 umów, w tym w ramach Prawa zamówień publicznych 20 umów na dostawy, 7 umów na usługi, 2 umowy na roboty budowlane; zarejestrowano 1022 audyty, czyli formularze planowanych wydatków z budżetu MHK; zarejestrowano 3961 faktur w systemie finansowym MHK.

Frekwencja w roku 2009 wyniosła ogółem w całym Muzeum 386 147 zwiedzających (jest to najwyższa frekwencja w 110-letniej historii Muzeum), w tym wydano biletów: grupowych – 107 158 (łącznie 3339 grup); normalnych – 82 049; ulgowych – 60 508; bezpłatnych – 55 864; rodzinnych – 46 705; z tytułu wolnego wstępu – 33 863; turystom zagranicznym – 195 168; młodzieży – 142 490.

Działalność edukacyjna objęła: oprowadzeń – 193 dla 3856 osób; lekcji – 223 dla 6298 osób; warsztatów – 231 dla 6624 osób.

Frekwencja w poszczególnych oddziałach wyniosła:
w Starej Synagodze – 96 811 zwiedzających
w Pałacu Krzysztofory – 62 174 zwiedzających
w Aptece Pod Orłem – 55 092 zwiedzających

Spotkanie z Krzysztoforkiem z udziałem wicedyrektora MHK W. Passowicza, Pałac Krzysztofory, 24 kwietnia 2009 r.; fot. J. Korzeniowski

Spotkanie z Krzysztoforkiem na 13. Targach Książki w Krakowie, 5–8 listopada 2009 r.; fot. T. Kalarus

w Fabryce Emalia Oskara Schindlera – 45 625 zwiedzających
w Barbakanie – 30 239 zwiedzających
w Wieży Ratuszowej – 28 286 zwiedzających
na Murach Obronnych – 19 234 zwiedzających
w Kamienicy Hipolitów – 13 506 zwiedzających
w oddziale Dzieje Nowej Huty – 12 032 zwiedzających (oraz projekt *Zajrzyj do Huty* – 1820 osób)
w Celestacie – 9324 zwiedzających
w oddziale Ulica Pomorska – 8449 zwiedzających
w Zwierzynieckim Salonie Artystycznym – 5375 zwiedzających;
oddział teatralny był nieczynny.

10. Rada Muzeum Historycznego Miasta Krakowa

W 2009 roku odbyły się dwa posiedzenia Rady Muzeum Historycznego Miasta Krakowa. Pierwsze miało miejsce 11 marca 2009 roku przy ulicy Lipowej 4, z udziałem: Anny Baranowej, Joanny Daranowskiej-Łukaszewskiej, Andrzeja Dudy, Jana M. Małeckiego, Jacka Purchli, Andrzeja Sołtana i Krzysztofa Zamorskiego. Ponadto obecni byli dyrektorzy Muzeum Historycznego Miasta Krakowa: Michał Niezabitowski, Wacław Passowicz, Jacek Salwiński, a także dyrektor Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Miasta Krakowa Stanisław Dziedzic oraz przewodnicząca Rady Miasta Krakowa Małgorzata Radwan-Ballada.

Sprawozdanie merytoryczne z działalności Muzeum za 2008 rok przedstawił wicedyrektor Wacław Passowicz. Wyróżnił następujące zadania Muzeum:

dyslokację magazynów zbiorów oraz pracowni naukowych do budynków Domu pod Krzyżem i jednej kondygnacji szkoły przy ulicy Stanisława ze Skalbmierza 7;
przygotowanie ekspozycji stałych: *Kraków – czas oku-*

Zajrzyj do Huty. Festyn ułański, *zorganizowany nieopodal Kopca Wandy, 21 czerwca 2009 r.; fot. P. Jagło*

pacji 1939–1945 w Fabryce Emalia Oskara Schindlera oraz *Rynek Podziemny*, których merytoryczne koncepcje zostały zaakceptowane zarówno przez Radę Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, jak i Radę Programową Muzeum w Fabryce Emalia Oskara Schindlera.

Sprawozdanie finansowe przedstawił dyrektor Michał Niezabitowski. Podziękował dyrektorowi Stanisławowi Dziedzicowi za pomoc w uzyskaniu zwiększonej dotacji, która zasiliła Muzeum we wrześniu 2008 roku.

W toku dyskusji głos zabrali m.in.: Andrzej Sołtan, Andrzej Duda i Małgorzata Radwan-Ballada, którzy wyrazili zaniepokojenie niskimi zarobkami muzealników. Przewodniczący Rady prof. Krzysztof Zamorski zaproponował, że w imieniu Rady skieruje do prezydenta Krakowa Jacka Majchrowskiego pismo w sprawie podwyżek.

W podsumowaniu przewodniczący Rady, przy akceptacji obecnych członków Rady, uznał sprawozdanie merytoryczne i finansowe za właściwe i stwierdził, że Muzeum pod kierownictwem dyrektora Michała Niezabitowskiego utrzymuje bardzo wysoki poziom działalności ekspozycyjnej i wydawniczej.

Dyrektor Niezabitowski przedstawił następujące najważniejsze zadania Muzeum w 2009 roku:

przygotowanie i otwarcie nowej ekspozycji stałej w budynkach byłej fabryki Oskara Schindlera– jesień 2009 roku;

kontynuowanie prac nad scenariuszem ekspozycji *Rynek Podziemny* oraz jego realizacją;

prowadzenie wielkich zadań inwestycyjnych, jakimi są modernizacja Pałacu Krzysztofory oraz adaptacja pomieszczeń w budynku przy ulicy Księcia Józefa na cele magazynowe i pracownie konserwatorskie;

prace remontowe i konserwatorskie w Wieży Ratuszowej oraz w Kamienicy Hipolitów.

Nad planem dyskutowali m.in.: Andrzej Duda, który zapytał o przychody Muzeum, Andrzej Sołtan pochwalił politykę gromadzenia zabytków, prof. Krzysztof Zamorski prosił o informacje na temat wystaw czasowych w Fabryce Emalia; dodał też, że przed Muzeum stoi trudne zadanie przygotowania wystawy w podziemiach Rynku oraz zapytał o postęp prac remontowych w Pałacu Krzysztofory.

W odpowiedzi dyrektor Niezabitowski poinformował zebranych, że do końca 2009 roku nastąpi wyprowadzka z pałacu (dotychczas jednak Muzeum nie znalazło pomieszczeń zastępczych). Aby zdobyć środki na wynajęcie pomieszczeń na czas remontu, Muzeum zamierza sprzedać powierzchnię na fasadzie Pałacu Krzysztofory na cele reklamowe (rozpoczęta została procedura konkursu). W 2009 roku remont obejmie zachodnie skrzydło pałacu od ulicy Jagiellońskiej.

W głosowaniu jednomyślnie przyjęto pozytywnie plan pracy Muzeum na rok 2009.

Kolejnym punktem posiedzenia Rady było przedstawienie stanu prac nad realizacją wystawy *Kraków w latach 1939–1945* w Fabryce Emalia Oskara Schindlera. Wicedyrektor Jacek Salwiński poinformował, że budynek przy ulicy Lipowej 4 został przekazany Muzeum w administrowanie w grudniu 2008 roku. Kierownikiem zespołu pracującego nad scenariuszem wystawy została Monika Bednarek. Scenariusz ten uzyskał akceptację Rady Programowej Muzeum w Fabryce Emalia Oskara Schindlera pod przewodnictwem prof. Andrzeja Chwalby. Dyrektor przypomniał też historię konkursu na projekt plastyczny

Wystąpienie dyrektora MHK M. Niezabitowskiego na konferencji CAMOC w Stambule, 29 września 2009 r.; fot. A. Gabryś

wystawy. Następnie w prezentacji komputerowej przedstawił wybrane elementy plastyczne nowej ekspozycji, m.in. dotyczące odtworzenia gabinetu Oskara Schindlera. Poinformował zebranych, że procedura przetargowa dotycząca realizacji plastycznej zostanie rozpoczęta na przełomie marca i kwietnia. Zaakcentował, że muzeum w Fabryce Emalia będzie miało charakter narracyjny, z zaznaczeniem kluczowych kontrapunktów. Ponadto zasygnalizował, że planuje się rozbudowę budynku przy ulicy Lipowej 4 w miejscu pawilonu przeznaczonego do rozbiórki. Do rozstrzygnięcia pozostaje także kwestia rozdzielenia przestrzeni między MHK a Muzeum Sztuki Współczesnej.

W toku dyskusji głos zabrali: profesor Zamorski, który zapytał o datę otwarcia ekspozycji stałej. W odpowiedzi wicedyrektor Salwiński poinformował, że pierwotnie planowany był termin wrześniowy, ale z uwagi na długoterminowe procedury przetargowe realny wydaje się termin listopadowy. 6 listopada byłby uzasadniony merytorycznie z uwagi na rocznicę Sonderaktion Krakau.

Prof. Jacek Purchla uznał, że termin wrześniowy jest niefortunny z racji uroczystości głównych kreowanych przez ministra kultury, które odbędą się w Gdańsku, natomiast trafiony wydaje się termin listopadowy i proponuje, aby w porozumieniu z Uniwersytetem Jagiellońskim zaprezentować społeczeństwu nowe muzeum w tym właśnie czasie.

Również Andrzej Sołtan uznał termin listopadowy za bardzo dobry.

Prof. Krzysztof Zamorski zadeklarował, że w celu omówienia współpracy z Uniwersytetem Jagiellońskim zorganizuje spotkanie z rektorem prof. Karolem Musiołem. Dyrektor Niezabitowski poprosił Radę o poparcie akceptacji terminu otwarcia wystawy 6 listopada u prezydenta Jacka Majchrowskiego. Rada jednogłośnie upoważniła przewodniczącego Rady do wystosowania takiego pisma.

Dyrektor Niezabitowski poinformował, że wicedyrektor Wacław Passowicz wyraził wolę przejścia na emeryturę od 1 czerwca 2009 roku. W związku z tym, zgodnie ze statutem i uprawnieniami dyrektora naczelnego, Michał Niezabitowski złożył do prezydenta Krakowa wniosek o powołanie na stanowisko wicedyrektora Annę Śliwę-Suchowiak, historyka sztuki i konserwatora, zatrudnioną w Muzeum od ponad 22 lat.

Profesor Zamorski w imieniu Rady serdecznie podziękował wicedyrektorowi Passowiczowi za wieloletnią współpracę, a następnie zamknął posiedzenie.

Drugie posiedzenie Rady Muzeum Historycznego Miasta Krakowa w 2009 roku odbyło się 30 listopada w Pałacu Krzysztofory, w sali Baltazara Fontany. W posiedzeniu uczestniczyli: Anna Baranowa, Joanna Daranowska-Łukaszewska, Andrzej Duda, prof. Jan M. Małecki, Jacek Purchla, Janusz Sepioł, Jan Święch, Ewa Wyka, Krzysztof Zamorski, Franciszek Ziejka, a także dyrektorzy Muzeum Historycznego Miasta Krakowa: Michał Niezabitowski, Jacek Salwiński, Anna Suchowiak-Śliwa, Adam Świerz. Przybyli również dyrektorzy Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMK: Stanisław Dziedzic i Barbara Turlejska.

Najważniejsze punkty posiedzenia Rady dotyczyły oceny działalności dyrektora Michała Niezabitowskiego za okres 2006–2009 oraz decyzji w sprawie wniosku Rady do prezydenta Krakowa o powołanie Michała Niezabitowskiego po raz kolejny na to stanowisko na czas nieokreślony.

Dyrektor Niezabitowski przedstawił zebranym nowych wicedyrektorów: Annę Śliwę-Suchowiak, powołaną na stanowisko wicedyrektora ds. działalności podstawowej 1 czerwca 2009 roku, oraz Adama Świerza, który objął stanowisko wicedyrektora ds. administracyjno-inwestycyjnych 1 listopada 2009 roku.

Następnie przedstawił zebranym najważniejsze wydarzenia mijającego roku. Były nimi: wystawa o Helenie Modrzejewskiej, znakomicie odebrana przez publiczność, oraz prace Muzeum nad ekspozycją w Fabryce Emalia Oskara Schindlera i w podziemiach Rynku. Dyrektor podkreślił, że mimo wyhamowanych działań wystawienniczych, Muzeum odnotowało wzrost frekwencji we wszystkich oddziałach.

Profesor Zamorski poinformował o prawnej procedurze dotyczącej powołania dyrektora Niezabitowskiego na stanowisko dyrektora MHK na czas nieokreślony. Następnie przewodniczący Rady przedstawił najważniejsze wydarzenia muzealne w działalności wystawienniczej, wydawniczej, edukacyjnej, gromadzeniu zbiorów Muzeum oraz stan prac remontowo-inwestycyjnych w latach 2004–2009.

W dziedzinie wystawienniczej wyróżnił chronologicznie następujące wydarzenia:

otwarcie wystawy stałej w Aptece pod Orłem;
wystawę *Józef Dietl i jego Kraków* (połączoną z sesją naukową);
otwarcie nowego oddziału MHK w Nowej Hucie;
wystawę jubileuszową *Kraków w chrześcijańskiej Europie X–XIII w.*;
wystawę jubileuszową *Kraków miasto prawa magdeburskiego 1257–1791;*
otwarcie ekspozycji Mury Obronne;
wystawę *Artyści żydowscy w Krakowie 1873–1939.*

W dziedzinie wydawniczej wyróżnił następujące publikacje:

Legendy i tajemnice Krakowa (album);
Kraków w chrześcijańskiej Europie X–XIII w. Katalog wystawy;
Kraków – europejskie miasto prawa magdeburskiego 1257–1791. Katalog wystawy;

Pożegnanie odchodzącego na emeryturę wicedyrektora MHK W. Passowicza przez prezydenta Krakowa J. Majchrowskiego, Pałac Krzysztofory, Dzień Muzealnika, 26 maja 2009 r.; fot. A. Gawrońska

Kraków – dziedzictwo wieków (album z okazji 750. rocznik lokacji Krakowa).

W dziedzinie edukacyjnej:

wzrost frekwencji, od 227 465 zwiedzających w 2004 roku do 309 497 osób w 2008 roku. Zasób muzealny zwiększył się latach 2004–2008 z 75 744 do 85 009 muzealiów.

Profesor Zamorski podkreślił, że Muzeum pod kierunkiem dyrektora Michała Niezabitowskiego podjęło i kontynuuje szeroki zakres prac remontowych w poszczególnych oddziałach i budynkach. Następnie przewodniczący Rady poinformował zebranych, że 22 października została uregulowana sprawa własności Pałacu Krzysztofory pomiędzy Gminą Miejską Kraków a Urzędem Marszałkowskim Województwa Małopolskiego. W podsumowaniu przewodniczący określił dotychczasowy okres dyrektury Michała Niezabitowskiego jako obfitujący w osiągnięcia w wielu obszarach działalności.

W toku dyskusji prof. Jan M. Małecki z uznaniem ocenił osiągnięcia Muzeum, szczególnie w dziedzinie wydawniczej, podkreślając cenne publikacje o charakterze monumentalnym; wyraził opinię podzielającą wniosek Rady o zatrudnienie dyrektora Niezabitowskiego na stanowisku dyrektora na czas nieokreślony.

Prof. Franciszek Ziejka wyraził uznanie dla udziału dyrektora w pracach remontowych we wszystkich oddziałach i podkreślił fakt doprowadzenia do uregulowania sytuacji własnościowej Pałacu Krzysztofory przy wydatnym udziale dyrektora Niezabitowskiego. Profesor Ziejka zaznaczył, że dyrektor wykazał dużą odwagę, podejmując się realizacji programu zagospodarowania podziemi Rynku Głównego. Przyłączył się do opinii profesora Małeckiego na temat powołania Michała Niezabitowskiego na stanowisko dyrektora MHK na czas nieokreślony.

Dr Ewa Wyka jako przedstawiciel Stowarzyszenia Muzealników Polskich potwierdziła akceptację Stowarzyszenia co do dalszego kierowania działalnością muzeum przez dyrektora Niezabitowskiego.

Prof. Jacek Purchla nazwał okres dyrektury Michała Niezabitowskiego „erą Michała Niezabitowskiego" i „właściwym człowiekiem we właściwym czasie na właściwym miejscu". Wskazał na nową obecność Muzeum w życiu miasta, gdyż dyrektor Niezabitowski wprowadził nową jakość w prezentowaniu działań muzealnych. Zauważył też, że Muzeum stało się swoistym centrum studiów nad kulturą Krakowa, a dyrektor łączy wizję z dużą skutecznością w działaniu, w tym również w obszarze działań inwestycyjnych. Profesor Purchla zauważył przy tym, że zatrudnienie na czas nieokreślony niesie za sobą zagrożenie odwołania ze stanowiska dyrektora, zaś kontrakt gwarantuje jego zachowanie.

Anna Baranowa podzieliła opinię przedmówców, z uznaniem wyraziła się o niezwłocznych odpowiedziach na e-maile przez dyrektora Niezabitowskiego.

Anna Daranowska-Łukaszewska, jako przedstawicielka krakowskiego oddziału Stowarzyszenia Historyków Sztuki, w całości poparła ideę przedłużenia dyrektury Michała Niezabitowskiego, zauważyła bowiem w działalności dyrekcji dążenie do poprawy w różnych dziedzinach.

Janusz Sepioł wyraził uznanie dla wizji, planów i działalności Muzeum pod kierunkiem dotychczasowego dyrektora i przyłączył się do głosów większości w sprawie dalszego sprawowania przez niego stanowiska.

Następnie głos zabrał dyrektor Niezabitowski, który podziękował za pomoc w uregulowaniu spraw własnościowych Pałacu Krzysztofory. Podziękowania skierował zarówno do członków Rady, jak i władz miasta, a szczególnie pracowników Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMK, którzy wspierali Muzeum w negocjacjach.

Profesor Zamorski, który uznał konieczność kontynuowania przez dyrektora Muzeum rozpoczętych inwestycji dla zapewnienia ciągłości w wypełnieniu zaplanowanych programów, zapytał zebranych o sposób przeprowadzenia oceny działalności dyrektora Niezabitowskiego. Jednomyślnie opowiedziano się za procedurą jawną. Rada jednomyślnie zaakceptowała wystosowanie wniosku do prezydenta o powołaniu Michała Niezabitowskiego na stanowisko dyrektora naczelnego MHK na czas nieokreślony.

11. Sprawy personalne

11.1 Jubileusze pracy zawodowej

W roku 2009 jubileusze obchodzili:

40-lecia pracy zawodowej: Witold Turdza

35-lecia pracy zawodowej: Eugeniusz Duda, Aleksandra Jaklińska-Duda, Bernadetta Kostuch, Janusz Sołek, Maria Tabiś

30-lecia lat pracy zawodowej: Krzysztof Drabik, Elżbieta Fijał, Bogusława Kluz, Małgorzata Kopeć, Małgorzata Kozdroń, Jadwiga Kwaśnik, Irena Woźniak

25-lecia pracy zawodowej: Bogumiła Kozak, Adam Świerz

20-lecia pracy zawodowej: Danuta Antas, Robert Dziuba, Jacek Głuch, Piotr Halberda, Małgorzata Korż, Leszek Sibila, Monika Synowiec, Małgorzata Wąsek.

11.2. Nagrody pracownicze

W 2009 roku nagrody za osiągnięcia w pracy otrzymali:

W Dniu Muzealnika:

Nagrody I stopnia:

Małgorzata Palka, Bożena Urbańska

Nagrody II stopnia:

Anna Gawrońska, Piotr Hapanowicz, Aleksandra Jaklińska-Duda, Agata Kapołka, Jadwiga Piątek, Helena Polit, Monika Suchowiak, Barbara Wiśniowska

Nagrody III stopnia:

Anna Buczek, Grzegorz Gaździcki, Marek Głuch, Andrzej Janicki, Klaudia Kaczmarczyk, Agnieszka Kowalska, Antoni Michalik, Teresa Paszkot-Kluz, Anna Pióro, Wacław Pyzik, Zdzisław Wrona.

Nagroda Noworoczna

Nagrody I stopnia:

Aleksandra Radwan, Elżbiet Firlet, Bartłomiej Woch, Andrzej Glanowski, Bożena Maciejewska, Honorata Pilawska

Nagrody II stopnia:

Elżbieta Długosz, Krzysztof Bieżanowski, Paweł Jagło, Anna Per-Żywolewska, Klaudia Kaczmarczyk, Urszula Misina

Nagrody III stopnia:

Maria Lempart, Adam Wróblewski, Maria Kwaśnik, Wojciech Jodłowski, Beata Miłosek, Wiesława Ciupka.

11.3. Zmiany kadrowe

W 2009 roku pracę w MHK podjęli:

Bartosz Ogórek, Barbara Madej, Bartłomiej Woch, Tomasz Stachów, Małgorzata Kamykowska, Elżbieta Błażewska, Piotr Kucia, Anna Dutka, Maciej Twaróg, Joanna Rościszewska, Anna Gabryś, Sylwia Rasała-Baran, Andrzej Halama, Marta Żurawska-Kobielska, Barbara Michalik, Maria Wąchała, Adam Świerz, Tomasz Kalarus, Barbara Kendziak, Anna Basta, Maria Olszewska, Andrzej Szoka.

W 2009 roku z MHK rozstali się:

Marta Żurawska-Kobielska, Elżbieta Błażewska (emerytura), Andrzej Żurawski (emerytura), Piotr Kucia, Wacław Passowicz (emerytura), Jerzy Segda, Michał Rzepka, Józef Korzeniowski (emerytura), Agata Wójcik, Anna Dutka, Grażyna Kosowska, Michał Urban, Wiesława Madej, Monika Siwek, Iwona Babicz.